

**SVOBODA
(SE)
TISKA**

str. 2

**SKUR
SAM RUS
GRATO**

str. 6

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 25. marca 1993 • Leto III, št. 6

POGOVOR O GOSPODARSKEM RAZVOJU PORABJA

SKLENJENI PRVI DOGOVORI O SODELOVANJU

Ob predstavljanju letošnjega Slovenskega koledarja smo si sposodili navedek iz uvodnika, v katerem je predsednik Slovenije Milan Kučan tudi zapisal: "Dragi Porabci, med pomembnimi nalogami Slovenije in Madžarske je gospodarski razvoj regij, kjer živita manjšini. V nekdanjih razmerah bolj ali manj zaprte in kontrolirane meje sta bila Porabje in Prekmurje na obrobju interesov in razvojnih ambicij tako Slovenije kot Madžarske. Sedaj pa so nastopili drugačni časi."

So res drugačni časi, je matična Slovenija spremenila svoj odnos do Porabja, kar se tiče gospodarskega razvoja tega dobesedno nerazvitega območja, ki se spopada z vsemi tegobami preteklosti in sedanjosti? Še tako dobronameren opazovalec razmer v Porabju in Sloveniji ne more izreči pohvalne ocene, kajti matična država ostaja do svoje manjšine skoraj enako neprizadeta in hladna, kot v prejšnjih časih.

Trudi se Prekmurje, te razmere poskuša spremeniti Območna gospodarska zbornica iz Murske Sobote, ki skupaj z Zvezo Slovencev, občino Monošter pa tudi z vodstvom Železne županije išče možnosti in poti, kako nadomestiti zamujeno, s čim vdihniti nekoliko več svežega zraka v zatohlo in neprijazno gospodarsko ozračje v Porabju. Pretiravamo? Na pogo-

voru zainteresiranih podjetnikov Porabja in Pomurja v Monoštru je bilo rečeno, da stopnja brezposelnosti presega dvanajst odstotkov, da je pri šestdesetih do sedemdesetih odstotkih narodnostnih družin vsaj en član brezposeln, ker industrija v Monoštru, kolikor je je, neustavljivo propada. Plansko gospodarstvo, delitev proizvodnje v nekdanjem socialističnem svetu vzhodne Evrope, kaže zobe, ki izpadajo, prizadevajo ljudi, ne glede na narodnostno pripadnost. Tkalnica svile je v stečaju, enako pa je usojeno tovarni kos, kaj več pa pravzaprav ni. General Motors sicer uspešno dela, sodobni av-

tomobili, ki jih izdelujejo v Monoštru, že vozijo po evropskih cestah, gospodarske razmere pa se s to tovarno niso bistveno popravile. Res je, kot ugotavljajo, da najverjetneje se zdaj ne bi mogli tako preprosto telefonirati na vse konce sveta, če ne bi bilo avtomobilske industrije, pa tudi sicer njen vpliv na urejanje infrastrukture ni zanemarljiv. Toda Porabci so brez dela, novih dejavnosti in programov je premalo, zato je sleherni pobuda sprejeta z odprtimi rokami. Na že omenjenem pogovoru je bilo dogovorjenih kar nekaj poslov, za katere smemo pričakovati, da jih bodo njihovi nosilci izpeljali. Tako v lesno

predelovalni industriji, gradbeništvu, kovinski predelavi in še zlasti v sadjarstvu in vrtnarstvu. Ne kaže naštevati podjetij in podjetnikov, ki so navezali stike in sklenili, da se bodo o konkretnih poslih pogovarjali v teh dneh, poudariti velja, da je prvo srečanje podjetnikov vse-kakor uspelo.

Toda podjetnikov je med porabskimi Slovenci za zdaj premalo. Govorimo lahko o enem, o Laciju Domiterju, ki se že lep čas ukvarja s kovinsko galanterijo, sodeluje z Mursko Soboto in podjetji in podjetniki iz Avstrije. Uspešen posel je sklenil tudi z avtomobilsko tovarno, dogovarja pa se s soboškim Agroservisom

in Bliskom. V Monoštru lahko srečamo tudi nekaj ambicioznih trgovcev, porabskih Slovencev, ki so začeli zelo skromno, zdaj pa svojo dejavnost uspešno širijo. Tudi po zaslugi vse večjega obiska iz Prekmurja, pa seveda kupcev iz sosednjih avstrijskih krajev. Vendar so to še prvi koraki v bogatejši razvoj zasebne pobude, ki je zaenkrat še daleč od tega, da bi spreminjala gospodarsko, socialno in še kakšno podobo krajev ob meji.

Nihče na pogovoru v Monoštru ni rekel, naj nekdo iz Slovenije prinese denar na pladnju in milijone podari porabskim Slovincem. Toda grenkoba in trpkost v ustih vseeno je in ostane, če se nihče ne zgane v Ljubljani, od gospodarske zbornice, banke in še koga. Kajti tudi prekmurški podjetniki in podjetja ravno ne cvetijo s svojimi dejavnostmi, zato bi bila pomoč države Slovenije še kako potrebna. Seveda na zdravi osnovi, v iskanju različnih programov, prilagojenih porabskim razmeram, ko lahko obrat z dvajset ali trideset zaposlenimi popolnoma spremeniti razmere v kraju. Možnosti je nešteto, od tistih, ki smo jih omenjali, pa do vseh vrst turizma in še česa, o čemer morajo pravzaprav razmišljati poklicani. Dolej se ravno utrudili niso, zlasti ne oni tam dalje od Murske Sobote.

SVOBODA (SE) TISKA

Marčna revolucija na Madžarskem se je l. 1848 začela z natisom peticije v 12 točkah. Prva v vrsti je bila zahteva po svobodi tiska. Ko so mladi revolucionarji prispeli v tiskarno in povedali solastniku Landarerju, kaj želijo, je ta rekel: "Gospoda, temu, žal, brez cenzorjevega žiga ne morem ustreči... Vendar če bi me k temu prisilili, to pa bi bilo nekaj drugega," in je pomežiknil mladim in so začeli tiskati omenjeno zadevo.

Zdaj, ko so bile po vsej Madžarski proslave 145. obletnice tega veličastnega dogodka, so se kar vsi govorniki - bodisi tisti na vladni strani ali oni v opoziciji - kaj radi sklicevali na to prvo točko, namreč na svobodo tiska. Opozicionalci pravijo, da je s strani oblasti vse večja skušnjava, da bi zatrli svobodo tiska. Možaki na oblasti pa vse bolj vztrajno ponavljajo, da še nikoli ni bilo take svobode tiska na Madžarskem kot ravno zdaj.

Samo dva momenta s tem v zvezi. Če pojmujejo tisk v najožjem pomenu besede, če mislimo na tisto, kar je tiskano, torej na časopisje, potem bi z določenimi zadržki lahko rekli, da je svoboda tiska. Večina madžarskih časopisov je namreč v zasebni, večinoma tuji (nemški, angleški, francoski) lasti. Za kapitaliste pa je bolj važno, da se "maže" kot pa da se laže. Enostavno zaradi tega, ker ljudje niso pripravljeni dajati denarja za časopise, polne laži.

Zato je bilo - s pomočjo državnega denarja različnega izvora - ustanovljenih nekaj provladnih časopisov. Pri teh zaradi interesa novinarjev ne moremo govoriti o svobodi tiska. Gre seveda za samocenzuro kot v lepih starih časih.

Po večletnem medijskem cirkusu je vlada praktično podjarmila tako centralno televizijo kot tudi osrednji radio.

* * *

Še pred prazniki je novinar najbolj popularnega neodvisnega državnega dnevnika na Madžarskem želel narediti prispevek s študenti različnih fakultet v Budimpešti - kaj zanje pomeni ta praznik in taki pojmi kot domovina, madžarstvo, svoboda tiska itd.

Obrnil se je na svoje številne znance, na univerzitetne profesorje, da bi mu priskrbeli nekaj brihtnih študentov. Kmalu potem je dobival vrsto obžalovalnih telefonov. Češ, da študentje nočejo nastopati v javnosti. Po pretirano dolgem organizacijskem delu mu je vseeno uspelo, da je dobil nekaj fantov. Pogovarjali so se v neki odročni, zakajeni gostilnici. Postavili pa so pogoje, da se njihova imena konkretno ne bodo omenjala in da bodo na koncu cenzurirali prispevek itd. Ker je baje hudičevo treba paziti s profesorji. Enemu to ni všeč, drugemu ono, ta je pristaš te politične struje, oni neke druge, in da sploh ne govorijo, kaj bo po končanem študiju, kako bodo našli službe s takim "političnim ozadjem" v milijonskem morju brezposelnih?...

Dolgoletni, izkušeni kolega je seveda rekel, hvala fantje, tega cenzorstva ob obletnici marčne revolucije se pa res ne bomo šli...

Kaj pa svoboda tiska?

Fr.M.

POUK SLOVENSKEGA JEZIKA - MALO DRUGAČE

Pouk slovenskega jezika v porabskih osnovnih šolah mora postati sodoben in zanimiv, privlačen za učitelje in učence. Otresti se je potrebno vseh uniformiranih, togih in zastarelih metod, iskati nove, sodobne rešitve. To je bila vodilna misel seminarja - pedagoške delavnice za osnovnošolske učitelje

Sodobna šola daje velik poudarek motivacijskim igram, ki lahko bistveno popestrijo pouk jezika, razvijajo jezikovne spretnosti, bogatijo besedni zaklad in dajejo tako učencem kot učiteljem neomejene ustvarjalne možnosti.

Največ časa pa smo na seminarju namenili aktiv-

slovenskega jezika. Seminar je potekal 12. marca v Monoštru, v dvorani Zveze Slovencev. Vodili sta ga Ivanka Bratkovič, pedagoginja, in Olga Pavšič, slavistka, obe iz lendavske osnovne šole.

V kratkem uvodu sta predstavili pomen komunikativnega pristopa pri pouku jezika v sodobni osnovni šoli. Komunikacija je znanstvena disciplina, ki proučuje vsebine in strukture komuniciranja v vseh oblikah. Strokovni izraz komunikacija izvira iz lat. besede *communicare*, kar pomeni napraviti skupno, deliti kaj s kom, sporočiti /sporočati, priobčiti, biti v medsebojni zvezi, biti spojen. Jezik in pisava sta elementa komunikacije, nosilca in posredovalca znanj, izkušenj; komunikacija pa je pravzaprav izmenjava znakov, oziroma proces, pri katerem prihaja do izmenjave znakov, njen cilj pa je posredovanje informacij - znanj in izkušenj. Prav to posredovanje pa je v šoli mnogokrat oteženo zaradi neprimernih metod dela, neprilagojenih učnih programov in pomanjkanja učiteljeve kreativnosti.

nemu delu, pedagoški delavnici. Udeleženci so se praktično spoznavali z različnimi igrami, ki naj postanejo del jezikovnega pouka, spodbujajo učence k aktivnemu delu v razredu. Igre so lahko zelo različne; uporabimo jih pri podajanju nove učne snovi ali pri utrjevanju. Vedno pa si moramo zastaviti dosegljiv cilj.

Udeleženci seminarja, prav vsi učitelji slovenskega jezika s porabskih šol so prišli, kar je vsekakor pohvalno, so se aktivno vključili v delo in upam ter toplo priporočam, da se bo kaj tega,

kar je bilo povedanega in praktično posredovanega na seminarju, pojavilo tudi v gornjeseniških, števanovskih in monoštrskih učilnicah. Uvajanje zanimivih novosti bi zbudilo pri učencih vsekakor večje zanimanje za slovenski jezik in učitelji se ne bi več srečevali s perečim problemom - pasivnostjo ter nezainteresiranostjo učencev za učenje slovensčine.

Ob koncu pa smo spregovorili še o nekaterih pomembnih skupnih nalogah, ki nas čakajo v prihodnosti. V prvi vrsti je to priprava novega, sodobnega učnega načrta za slovenski jezik; pomembno pa je tudi razmišljanje o širitvi dvojezičnega pouka pri nejezikovnih predmetih, iskanje primernih rešitev za ta pouk. Razgovori z odgovornimi tako na madžarski kot na slovenski strani že potekajo, upamo lahko samo, da bodo vsestransko uspešni. Zdaj ko so podpisani vsi pomembni meddržavni sporazumi za to področje, resnično ne bi smelo biti nobenih ovir.

Petkovo popoldne v Monoštru je bilo zanimivo in poučno za vse udeležence. Takih srečanj bo seveda še več. Iskreno pa se zahvaljujem Zvezi Slovencev za vsestransko pomoč in pokroviteljstvo pri izvedbi seminarja.

Valerija Perger

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsako drugo soboto ob 11.10 na 2.

programu madžarske televizije.

Naslednja oddaja bo 27. marca

KA JE NAUVOGA V ANDOVCA?

Najmanjša ves je v Porabji. Malo več je kak šestdeset ljudi živé tú. Nad tejmi je že največ starejšo lústvo, zato ka mladina v Varaš de. Če kaj leko deja za ves, te tau zdaj trbej napraviti, zato ka sletkar že leko, ka časnu baude. Vesi je velka pomauč, ka se že ne drži k Števanovca. Etak je leko dobila svojga župana tú, steri je iz Andovec. Te župan je Jožef Tenczel. Tak nam je gučo o deli pa o vesi.

"Ka smo lani steli napraviti, tisto smo tanapravili. Vodovod je kreda pa meja je lani tú bila oprejšta. Letos že bola težko bau. Od krčme vó do meje ščemo paut napraviti. Zato, če se meja opre za kakšen den, te z autoni nede se trbelo po blati voziti. Na tau smo od vlade dobili pejnaze, dapa

Gde de se paut redla, tam teren parpravla. Drudjim tú probam nikšo delo ziskati tú v vesi. Zato, ka če koma tú damo delo, te 90 procentov plače vlada da. Na kratke cajte je že večkrat bilau delo. Pri granici je trbelo seča vópucati. Najprvin je nej bilau lústvo, eške dja sam mogo

eške etak tú spoj dosta pride vesi. Kak so nam naprej vózračunali, 23. miliona forintov de koštala ta paut. Od tauga ves 30 procentov mora stati. Tau je kaulak sedem milionov forintov, ka bi ves štja itak nej vejdra vóplačati. Zato smo si tak mislili, ka paut malo bola na vauski napravimo, kak so tau nam naprej spisali, pa te pejnaze paršparamo. Sedam mejtarov šurko paut nam tanta nej trbej. Dojda, če dva autona mesto mata, eden par drudjin. Če se ta paut napravi, te kleta pa drudja dve poti napravimo. Letos ranč tak kak lani, večkrat ščemo mejo oprejšti. Če vse de dobro šlau, te šestkrat. Najprvin 19. marcíuša. Leko ka tau leto do vlekli telefon tú. Tridvajsti ramov je v vesi pa nad tejmi daset iž prosi telefon. Tau je, tak mislim, ka zavulé dosta, zato ka zvekšoga starejšo lústvo žive tú. Tau bi bilau letos, če se posreči."

Djestou taši v vesi, steri so brezi dela?

"Trdje so brezi dela. Nad tejmi je biu Miška Moldovan tú. Zdaj on že nej brezi dela, zato ka ves ma je dala delo.

nutrastanti. Sletkar, gda sam že vózmero, te bi že bilau lústvo, dapa te že časnu bilau. Tau delo letos tú baude. Vózpišem na tablo, ka se leko glasi, dapa nej bi bilau poštano, če bi se zdaj nekaj glaso na tisto mesto, ka je lani drugi vóspuco. Zato, ka lani velko trnja bilau, letos pa skur s kusauv leko vóščisti. Brigamo se s tistimi tú, steri so v penziji, nej samo s tistimi, steri so brezi dela. V krajini nin ne dobio telko pomauči - brodim na pejnaze - kak tú v Andovca. Dvakart so dobili pejnaze, gda jim je na vodovod nutra tarbelo plačati. Tam, gde sta par ednoma rama dva v penziji, tam jim je eške ostalo tú. Pomagamo jim pri hrani (élemezés) tú. Tak, ka oni tú ne morajo prajti nikanej. Istino, ka je mala ves, dapa pejnazdje zato taodidaji. V Števanovca plačóvjamo na otroški vrtec, na šaulo pa na tabor. Od tabora polonja se k Andovčanarom drži. Števanovski samoupravni organ brezi tistoga, ka bi nas pito, ne more ga nej odati pa nej vódati. Istino, če kaj popravlata trbej, te mi polonja

vóplačamo. Če asak mamó vleta, gda pridejo mlajši, te tistoma polonja je našo. Lani je 260 djezero forintov aska bilau. Tauma aska polonja mo dja proso, aj vóplačajo nam Andovčanarom."

Če tau ščemo, aj v vesi ostane lústvo, te trbej mladino tú zdržati. Kak pomaga ves mladino? Ka jim ponója, aj tú ostanajo?

"Ves je na tejn, aj mlaina tú ostane. Tak smo si vózmislili, če stoj mladi tú v Andovca šče zidati, te ma staudjezero forintov dama, ka nej trbej nazaj plačati. Stau djezero forintov pa brezobrestno (kamatmentesen) dobi. Pa na tau šča te mesto, parcelo ma tú damo za šenki, kama de zido."

Dvej leta sta že župan, kak cenite te čas?

"Tak vidim, ka velke napake (hibákat) sam nej napravo. Stokoli je prišo k meni, vsakšoma sam pomago, ka sam mogo. Bilau tak, ka edna stara žena batežna gratala pa dja sam ji kravo gnau doladati. Gvušno, ka bijo takši človek, steroma se je kaj nej vidlo. Tau je tak, če stoj ednoma kaj dobro včini, te drugoma se ne vidi. Sto z lústvom ma delo, tisti tau leko čaka. Tak mislim, ka se ednoma župana s takšim nej slobaudno spravlati. Dja sam nikdar nej sto župan biti. Samo zato sam tau prejkvzeu, aj ves ma vodovod pa aj se puštije napravijo."

Kak se poznate (počutite) v stauca župana?

"Verica, Andovci pa Števanovci eno notarstvo majo. Urad mamó v Števanovca. Dja tak vidim, ka se z menov tam v Števanovca ne brigajo tak kak s števanovskim županom. Tak poznam, ka furt prvi so Števanuvčardje pa te pridemo mi. Leko ka zato, ka dja narejtke odim tam, ka delam pa nej mam zavulé cajta. Dobro bi bilau, če vsi trge župange bi se gnako šteli."

Bijo takši trenutek (pilanat), gda ste si tak mislili, ka za tau je vredno župan biti?

"Dostakrat. Gda so vodovod prejkдали. Ali gda sam koma kaj tanapravo, pa potistim prišo k meni pa mi zavalo. Baukše mi je spadnilo, kak če bi z zraka pejnazdje spadnili pred mé.

-KH-

PISMO IZ SOBOTE

SPRTOLETJE JE ŽE PÁ MED NAMI

Tak je tao, ka vse, ka se okouli vrti, palik pride nazaj na isto mesto. Kak je moj pajdaš napiso: istoga ipa, kak vkraj ideš, tó nekam bliže ideš. Tak, zdaj zima ide vkraj, ka je že sprtoletje med nami. Ali vseeno, zima palik ide prouti nam, tak ka moj pajdaš rejsan prav ma. Že pa malo preveč na filozofski vličem, pa sam o tom spoj nej mislo pisati, kak kaj ide pa odide. Sprtoletje ali pomlad, kak mi na Slavskom pravimo, je tista stvar, ka me tč dni najbolje muči pa mi ne da spatí.

Pomlad, kak že njeno ime povej, je letni čas, gda je vse mlado ali pa se vse mlado napravi, ka je ške včeraj bilou zaspano pa nej za nikšen nič. Zemla se na nouvo zbidi, po drejvaj začajo tečti živilnski sokovi, vtič si najde ljubico, mačke so že breje, sunce, ka je za vse tou krivo, nam čedale bole svejšti, z decov je kumaj ladati, tošlini se praznijo, ka trbej noví gvant kiipiti, vino v bečkaj se zača vlačiti, povojeno mesou pod strejov ciditi, ribe vó z vodč skačejo, tisti, ka so ške nej meli cajta, se pa zdaj gvúšno zalúbijo. Tak je tou, cejlomi živomi svejšti se midi, ka bi zgrabó življenje, stero je med zimov bole mejralo, kak pa žívelo.

Kak naj zdaj ge normalno odim po tom svejšti v tom cajti, kak se za resnoga človeka šika, če pa mene ta pomlad tó tak ta meče. Meni je že davno gratalo jasno, ka ge tú sebi nemrem nika pomagati. Kak se naj ge sam vkraj držim, če pa vse okouli mene raste, popejvle, se rado ma pa lejče. Tomi se nemrem oprejšti.

Moja tašča Regina, trno čedna ženska, mi skouz pravi, ka bi pa ge v mojij lejtaj že leko znao, ka bi mogo malo paziti na tao, ka delam. Dapa, ne delam nika takšoga, ka lidje ne bi delali. Malo bole mi paše pivo piti, malo več lejčem okouli, malo bole sam medlouven, gda gor stanem, malo menje delam, malo menje spim, dosta več gučim, malo menje gem pa dosta bole sam zalúbjeni. Če vam vóvodim, ka sam zalúbjeni samo v svojo ženo, ne vem, če bi takšo vrvali. Tú si ge nemrem kaj pomagati. Je pa tak, ka ste ženske spomladi nekaj nači lepše kak vači. Pa če zdaj tao človek vkup pobere, noura pomladna krv, pa bole lejpe ženske, kak nači, kak te človek ne bi biu zalúbjeni malo bole, kak normalno. Ške dobro ka moja tašča Regina, trno čedna ženska, ne vidi tak daleč notri v menč. Če bi znala, ka meni pomlad nouro krv dela, sam gvúšen, ka bi probala pomlad doj staviti.

Moja žena, ka me dosta bole pozna, dobro zna, kak je z menov v tej cajtaj. Pa se nika ne sekejra. Dobro zna, ka med zalúbjeni biti pa med tem, ka bi ge kakšo drigo žensko najšo, telko cajta preteče, ka pomlad minč pa sam te že palik tekšen, kakšnoga me moja tašča Regina, trno čedna ženska, ma najrajši. Tó vači ne bi mejla straja. Ške dobro poumni, kak sam biu naopačen, gda sam okouli njene (h)čerke odo. Kumaj te sam jo vüpo za rokou prijati, gda se njoj je idnouk vzimi na lejdi poškalilo. Pa če povem po istino, ške te je una menč zgrabila, ka je majutala z rokami pa iskala kaj, gde se lejko zgrabi, ka ne bi spadnola.

Tak, vidte, mo zdaj tri mejsece odo tam bole pod oblakami, nika se nemo sekejro, gledó mo ženski svejšti pa čako, ka drigo leto pa sprtoletje bliži pride.

MIKI

OD SLOVENIJE..

IZBOLJŠANJE ODNOSOV S HRVAŠKO

V zadnjih dneh je prišlo do številnih slovensko-hrvaških stikov. Pogajanja med strokovnjaki in posameznimi ministrstvi obeh držav, o mejah, gospodarskem sodelovanju, zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju naj bi prišla tako daleč, da lahko kmalu pričakujemo podpis dela meddržavnih sporazumov.

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z mejo, so se doslej dogovorili o štirih od skupaj enajstih sektorjev, na katere je razdeljena meja med Slovenijo in Hrvaško.

291 MILIJARD TOLARJEV

Slovenska vlada je po dolgotrajnem usklajevanju in doseženem konsenzu med ministrstvi vendarle poslala v parlament osnutek proračuna za letošnje leto. Tekoči izdatki tako naj ne bi presegli 291 milijard tolarjev. Kljub temu da še vedno ni znano, koliko bo dobilo posamezno ministrstvo, pa se nekateri ministri že oglašajo v javnosti. Obrambni minister Janez Janša je povedal, da je njegovo ministrstvo doživelo najbolj drastično zmanjšanje predlaganega, saj naj bi dobili 14-odstotno realno manj denarja kot lani.

ZELENI - EKOLOŠKO SOCIALNA STRANKA

Takšno je ime nove stranke, vpisane v sodni register. Prvazprav je to stranka, v kateri je veliko ljudi, ki so bili doslej člani stranke Zeleni Slovenije. To novo stranko vodi dr. Dušan Plut, ki je še nedavno vodil Zelene Slovenije. Po njegovem mnenju je šlo za razdružitev. Vzrok pa so notranja nasprotja v stranki. Zanimivo je, da se je vseh pet poslancev, ki so bili na zadnjih volitvah izvoljeni na listi Zelenih Slovenije, odločilo, da vstopijo v to novo zeleno stranko.

50 SIT

V petek 19. marca je Banka Slovenije dala v obtok še en nov slovenski bankovec, in sicer za 50 tolarjev. Bankovec meri 132x66 mm, na njem pa je upodobljen lik matematika Jurija Vege.

MI SLOVENCIM SE NE PODAMO... (6)

SLOVENDŠČINA

Pred dosta lejtami, v tisti cajtaj, gda so eške partijski sekretari bili, sam se gnauk pelo z največjim županijskim funkcionarom v Slovenijo. Menč so prosili, naj baudem njim za tolmača. (Tistoga ipa so to bili ništarni, šteri so začnili goniti tau teorijo o vendščini.) Te ma pa gnauk samo té - tistoga cajta prvi človek v Železni županiji - pita: "Ti, ka ste te zdaj vi, Vendiali pa Slovenci? Zdjaj se že enkrat odlaučitel!"

Te sam ge toma velkomi človeki pravo: "Vejš ka, tovariš Tápatá? Mi "vendški" o sebi tak pravimo, ka Slovenci. Pa tisti, šteri Tebe futrajo s takšimi teorijami, "vendški" o sebi ranč tak pravijo, ka slovenski gučijo..." Te sam probo toma tovariši raztomačiti, ka je po mojem za tau zmešnjavo med samimi porabskimi Slovenci vendrak tau to krivo, ka lüstvo mejša politične pa kulturne pojme (fogalmak). Tau, če mi tak pravimo, ka smo Slovenci, nej tarbej tak razmeti, ka smo te državljeni (állampolgárok) Slovenije, Jugoslavije, ka smo te z

dušom pa srcom Titovi. (Ne pozabimo, ka te so bili eške tisti velki internacionalistični cajti. Vaugri so se zavolo Rusov malo abali Titona, šteri je djelte svoj cajt prauti Rusom biu.)

"Vejš, tovariš, tau ka je naša materna rejč slovenska, znamenije, ka smo mi kulturno povezani s tistimi lidami, šteri v Sloveniji živijo, nej pa politično."

Naši starejši lidgé so se najbolje toga političnoga elementa abali. Sploj tisti, šteri so že živeli v 40-aj, 50-aj lejtaj, gda so z badvikraj vogrške pa slavske grajnca bunkere kopali, graničari na drug drugoga streljali ptt. Vaugri pa so ranč zato priganjali rovačko, slovensko, srbsko lüstvo na Vogrskom, ka so uni prej Titovi špijoni. Starejšo lüstvo - štero je že dosta vse prabalo - se je ranč toga najbolje bodjalo, ka pa, če gdasvejta pá kaj takšoga baude. (Samo si leko mislimo, ka so si brodili, gda je pred dobrim letom pa pau srbska sodačija streljala v Prekmurji, ka se je eške v

Porabji to dostakrat čülo.) Gnesnaden se lüstvo več ne bogi tak fejst, depa zato don tak pravijo, ka se je prej baukše bodjati, kak zbodjati. (No, čeden človek se zato nede bojo, ka bi ranč nauva slovenska sodačija streljala gdasvejta na svoje brate, na porabske Slovence.)

Tak se te leko zgodi, ka mi je ena starejša porabska ženska v Monoštri tak rada slovenski pripovedala, pa mi je gučala, ka una strašno rada má svojo slovensko materno rejč, slovenske pesmi, slovensko lüstvo. Ka smo mi Slovenci prej takšo fejst lüstvo... "Mi, vendek...", mi te samo gnauk pravi vogrski. "Strina, vej ste pa ranč zdaj pravili, ka smo Slovenci..."

"Tau gvüšno, ka smo Slovenci, depa naša rejč je zato malo ovaška, kak štero gučijo v Murski Soboti, Maribori pa v Ljubljani..."

"Vidite, tau istino mate, depa zatoga volo je zato badvojo slovensko..."

V tom mi je istino dala tista starejša gospa. S toga to se vidi, ka ne smej-

mo mejšati politiko pa kulturo. Že za toga volo to nej, ka kak vejmo, politika je ena velka k...a, štera nasto proba zapelati s tau "slovensko" švindlarijo... *

Po drugom tali pa se zgodi, ka tau teorijo - včasik ponoriji, včasik zaistino - širijo ništarni v Prekmurji to. Etognauk poslišam ljubanski radio, v šterom eden padar pripovedava, ka so prej Vladoni Kreslini na nikšom programi pravili, ka se špricer prej slovenski tak pravi, ka brizganec. Leko, ka slovenski tak pravijo, depa ge sam Prekmurec - je odgovorüu dobro znani prekmurski, slovenski pevec. (Vem, vem, ka se je Vlado samo hejco!)

Gnauk na nikšom forumi v Murski Soboti je prišo eden prekmurski gospaud, pa je pravo, ka prej v Pomurju nikši Slovenci negajo, liki samo Evangeličani...

V Porabji pa samo Katoličanci?

Pravi Katoličanci? Pa se don telko štükajo?

Francek Mukič

SREČANJE

Vsaka porabska osnovna šola ima prijateljske stike s šolami z one strani meje. Tako sodelujejo Lendavčani z Monoštrom, Gornji Senik s Prosenjakovci in s Kuzmo, Števanovci pa z genterovsko šolo.

V okviru sodelovanja so učitelji in učenci genterovske osnovne šole 16. marca obiskali števanovsko šolo. Povezava med šolama traja že osem let. Na vprašanje, zakaj so se povezali ravno s števanovsko šolo, nam je ravnatelj genterovske OŠ tako odgovarjal: "Pred osmimi leti smo iskali sorodno šolo, katera ima približno podobne probleme kot naša. Tudi števanovska šola je dvojezična

šola, leži ob meji, ima malo učencev. To se pravi, da imajo približno enake

sem v Števanovce. Pote-kajo hošpitacije, ogledamo si dvojezične ure, oz.

probleme kot mi, zato smo se z njimi povezali in si pomagamo. Oni prihajajo k nam, mi pa prihajamo

ure slovenskega ali madžarskega jezika.

Pripravljamo skupaj tudi kulturne dneve, take kot je

8. februar, dan slovenske kulture ali pa 15. marec, madžarski državni praznik. Seveda si pomagamo tudi na drugačne načine. Recimo tako, da oni prihajajo z nami na skupne ekskurzije po Sloveniji, ali pa mi gremo na ekskurzije tukaj na Madžarskem."

Srečanje se je začelo v prazničnem vdušju, kajti števanovski otroci so se v svojem kulturnem programu spominjali na dogodke 15. marca leta 1848. Genterovski osnovnošolci so zbrali šopek plesov in pesmi, s katerimi so pozdravljali prihajajočo pomlad. Po kulturnem programu so se otroci obeh šol pomerili tudi v športu.

Srečanje se je za učence končalo s plesom, vsi pa si verjetno želijo ponovno svidenje čimprej.

Andreja Kovač

PORABSKE DRUŽINE

ČLOVEK SAM SEBE NE MORE ZATAJITI...

... DO
MADŽARSKE

Znam, da sta vüva obadva z Gorenjoga Senika. Rada bi bila, če bi mi gučala od tiste "pauti" štera je vas prpelala es, na drugi Senik.

Mici, vertinja hiše, mi etak prpovejda: "Obadva sva z takšne držine, gde nas je več mlajšov bilau. Gda smo mi mladi bili, mladina je nej mejla drugo priliko za delo, največ nas je po marofaj ojdlo. Ge sam srečo mejla, meni je nej tak sploj rano trbelo titi na marofe. 1948. leta sva z Lorencom vred v Austriji delala pri pavraj. Tam sva se spoznala. Potistim je eške štiri lejt ta šlao, gda sva si tak zmislila, ka se oženiva."

Dobro znam, ka vüva obadva radiva spejvata, pa nej samo radiva spejvata, znata tü. Sto vas je navčo lejpe slovenske pesmi?

"Moj oča so s fudami igrali, mati so pa strašno dosta lejpi slovenski pesmi znali," pravi Mici. "Tistoga reda, gda smo mi mladi bili, je mladina strašno dosta spejvala po vačaraj. Goščice smo ojdli lupat, perge čejsat, kukarco lupat. Tau je vse prilika bila za pesem. Takšoga reda so mojga očo tü zvali, pa gda smo delo obredili, je nastanila velka veselica. Na Janošovom brejgi je tü bila krčma, moj oča so ta tü ojdli igrat. Gda so oni šli igrat, te sam se ge tü leko od matere prosila. Te je fajn bilau, ka sam ge tü leko išla plesat, se veselit. Nigdar ne pozabim, gda je bojna bila, oči so Rusi fuda odnesli. Oča je pa gnauk samo odišo nikam pa je eden zranjek prišo nazaj s fudami. Prvi liki bi not staupo v izo, nam je pred dverami edno zaigro. Tau je bila nikša posebna zgodba v našem življenji."

Mladiva sta prišla na Dolenji Senik, sta kúpila

Na Dolenjom Seniki več takši držin živé, štere so prišle z Gorenjoga Senika. Če je od tistogamao rejsan že več lejt odišlo, te držine so obranile svoj slovenski jezik.

Gda sam prišla k Čukovi - kama sam se že dugo napelavala - če bi je nej poznala, bi tü znala, da v tej lejpi izi slovenska držina živé. Že v ganki vidim na stanej kalendar **PORABJA**. Gda pa staupim v künjo, tam na staula zaglednma novine **PORABJE**. Vse je tak bilau, liki če bi oni znali, da ge pridem, k njim. Vse lepše je pa, da so nej znali, pa etak radi majo vse, ka je slovensko.

edno staro izo, na tistom mestu sta si zozidala nauvo. Kak vama je šlau tüj, nej vam je falila rojstna ves, materin jezik, slovenska pesem?

"Dosta sva delala, leko povejmo trpela. Tri deteta sva mela, najstarejša je betežna gratala, gda je 4 lejt stara bila, duga lejta smo s tau veliko problemov mogli živeti. Slovensko rejč smo pa nigdar nej pozabili. Človek sam sabe ne more zatajiti," pravite obadva. "Prva rejč, ka smo se v našem življenji navčili, je bila slovenska rejč. Pa ranč tak pesem tü."

Spominam se, ka na začetki sedemdeseti lejtaj smo tü na Dolenjom Seniki meli edno malo pevsko skupino. Vüvadva sta tü ojdla spejvat. Ka vam je tau znamenüvalo?

"Sploj, sploj lejpe spomine mamo na tiste cajte. S slovenskimi držinami - štiri držin - smo ojdli spejvat, smo meli

nastope. Naprej smo vzeli tiste slovenske pesmi, štere sam se ge od svoje matere navčila pa tej drugi so tü znali različne lejpe pesmi. Tisti cajti so lejpi

bili," pravita obadva.

Gda sam prišla k vam, z veseljem sam vidla, ka poštüjeta slovenske novine Porabje, mislim Koledar sta tü kúpili. Dobro je, da dobivata tau pa tisto v slovenskom jeziki?

"Na veselje je nam," pravi Mici. "Gda novine pridejo, je vzememo včasik v roke. Najoprvin prštemo Nika za smej, ka te že človek v dobro volau pride. Potistim pa skauz pršteva obadva cejla novine." (Mici zdaj naprej vzema Koledar pa mi ga pokaže, nej ka bi tak mislila, ka ga je nej kúpila.)

Prajla sta, da tri deteta mata. Ka pa oni? Znajo slovensko?

"Naša (h)či Gita je žau, že za betega volo rano mogla tau pokrajino tü njati, zatok ka takši beteg

ma, ka tüj na tau lufta ne more živeti. Ona se malo spominja na slovensko rejč. Dva sina mava v Varaši. Laci pa Tomaž. Njiva obadva znata slovensko pa dosta ojdta domau. Pomagat nam odita, etak se pa srečata s slovenskim jezikom tü," pravi Mici.

Tak znam, ka sta vüva obadva že v penziji. Kak vama zdaj dé žitek, gda že nej trbej vsakši den delat titi?

"Ge si ne najdem mira," pravi Lorenc. "Ge furt nika moram delati, ovak sam nej zdrav. Istina, ka tak delam, kak mi dobro spadne, pa kak volau mam. Nišče mi ne zapovejda pa me ne naganja. Dugo lejt sam delo, najoprvin po marofaj, te pa v Varaša na TÜZÉP-a. Od tistec sam išo v penzijo pred 5. lejtami. Samo naj mamo zdravje, aj od toga lagovejše nede, te mo nikak živeli. V življenji smo dosta delali pa trpeli, zdaj je Baugi (h)vala ležejše."

"Ge sam od železnice išla 87. leta v penzijo. Dosta sam bila toga reda betežna. Baugi (h)vala, zdaj je mir, zdaj mi je baukse. Kak je Lorenc pravo, aj ne baude lagovejše, te da šlao. Mava vse, ka je nama potrebno, zadovolna sva. Mlajši so tü vreda, vsakši ma svoj daum, pa eške službo tü. Tau je gnesden velka stvar. Pridejo pa nam pomagajo. Radi bi bili, če bi deca pa 6 vnukov zdravi, veseli bili z nami vred."

Aj se spuni njigva želja. Aj ne baude lagovejše, kak je zdaj. Vsakši aj baude zdrav, zadovolen, nigdar aj ne baude bojne pa trpljenja. Ta generacija je dosta trpela, vrejndni so ednoga mirnoga pa lepšoga žitka pa svoje starejše dneve.

I. Barber

ROKOMETNI TURNIR V MONOŠTRU

RK iz Monoštra je 13. in 14. marca organiziral rokometni turnir "Kralj Bela III.". Športne prireditve, ki je že peta po vrsti, se je udeležilo 6 ekip. Ob moštvih iz Budimpešte, Györa, Soprona, Sombotela in Monoštra smo na turnirju srečali tudi rokometne iz Kroga, ki so lani in predlani zmagali na srečanju.

Pred tekmo med Monoštrom in Krogom so športni kolegi in župan mesta čestitali Gezi Torma ob 50. rojstnem dnevu. Torma je vratar monoštrske ekipe že 36 let.

Na dvodnevem turnirju je zmagala ekipa Hargite iz Budimpešte pred Sopronom in Krogom.

PRIZNANJE OB 15. MARCU

Ob 15. marcu, madžarskem državnem prazniku, se povsod po državi podelijo državna priznanja. Tako je tudi skupščina Železne županije podelila priznanja in listine, med njimi Spominsko listino Avgust Pavel. Listino, ki se podeli za uspešno kulturno dejavnost, je prejelo pet ljudi, med njimi dr. Karel Gadanyi, predstojnik Katedre za slovansko filologijo, in urednica časopisa Porabje.

PRI SLOVENSKEM DRUŠTVU V BUDIMPEŠTI

20. marca so sodelavci Zveze Slovencev na Madžarskem in uredništva Porabja obiskali Slovensko društvo v Budimpešti. Istočasno sta bila gosta društva pisatelj Feri Lainšček in igralec Milivoj Roš.

SKUR SAM RUS GRATO

"Dvadvajsti lejť star sam biu, gda so me 1944. leta k sudakom zvali", pravijo lřtvan Meřiĉ. "řtiridvajsti vřr sam daubo, ka aj iz Andovec v Sombotel pridem pa aj se tam zglasim. Otec smo pejšťji v Rum řli. Tři smo edan tjedan delali par pavri. Gda je tjedan dolaparteko, te so nas pelali v bagauni v Kasso, gde smo řtikom grabe vřkopalı. Gda so Rusi ře sploj skrak bili, te smo pejšťji v Balassagyarmat, Rimaszombat, Krasnahorko pa prejk po Ipolyski dolini v Vác řli. Otec v Esztergom pa znauva v Sombotel. Iz Sombotela pa gora v Sopron, gde smo ře sudactji gvant dobili. Te gvant je tak zniĉani biu, ka ĉlovak skauz njega vido. Bakanĉa sam pa dva lejviva daubo. Gda smo v red stanili, te mi prejdjan tak pravi: "Kak pa ti vřgledař? Kak ti stojijo nogę? Faliĉan si, ali ka vrag!"

"Dva lejviva bakanĉa sam daubo pa zato mi tak stojijo nogę", pravim. "Idi nutra pa si vřparberı bakanĉa." ĉe bi prejdjan nej vpamat vzeo, ka dva lejviva bakanĉa mam, te leko ka řťja na fronta bi tak z vřzubrjnanimi nogami odo. Potejn so nas vřĉili, kak trbej s pōjkři strejlati. Tak smo se vřĉili, ka smo v planine strejlali. Septembra 6. so Amerikanardje priři z letali pa so bombe dola liĉali na Sopron. Od tauga eške gnesden ne piřejo. Dvej-djezero sudakov je mrlau tam. Lřstvo je latelo vřo iz varaša nutra v gauřťjo, zato ka se zemla vse strausila, gda je bomba dola na zamlau dřnıla. Gda tauma konac bilau, te je nam, sudakom tarbelo mrtve vtjřppubirati. Tam, kama koli je gledo ĉlovak, vse puno mrtvoga lřstva je bilau. Na edan tjřp smo je znosili. Bili so takři, stere je z drejva trbelo dolabrati, zato ka tam vrkar so visali.

Potejn smo v Tato řli. Tę ĉajt so Rusi ře kaulak

Budimpeřte bili. Nenci so te ře vedli, ka baja bau. Vsakři aj se patjiva, so prajli, zato ka nazaj mo řli.

proto Nenskuga. Pa tak je bilau. Druđji den smo ře řli. Pejšťji v Beĉ, Salzburg, Graz, Linz pa v Prago. Prejk Odere smo řli skur cejlak do Berlina. Nej biu takři den, ka bi nas Rusi nej strejlali. Nenci so meli pamat, zato ka furt so nas puslali naprej, gde najlaguvejše bilau. Tam se je obrniti nej mogo ĉlovak, zato ka ĉe stoj nej řšo naprej, te ga je Nemac tastrejšo kak enga psa.

Gda smo malo mir dobili, te so nas Nenci vřĉili, kak trbej tisto pōjkřo niĉati, stera granate vřstrejla. Gnauk so nam pukazali, pa potistim ře edan za druđjim smo mogli strejlati. Steri pred menov biu, tisti ne vejn, ka delo ka nej? Dapa gda je strejšo, te tiste parauti, ka se z granata vřoprejšo, so ma cejla prste dolavĉesnıla. Gda se dja priřo na red, nej sam tau gledo, kama

trbej starliti, samo aj mi prsti ostanejšo. Granatli sam nıkan tak ta strejšo, ka ranĉ smo nej vidli, gde je tadıno. Gda je tau Nemac vido, te je tak zaĉno traubiti, kak ma je na lampa vřřlau. "řvajne Ungarn", pa takřo nika vse. Dja sam si pa mislo: "Vejš ka? Maksej ma!"

Potejn smo na front řli. Takřo se nıkar nej vido, nej pred tistim pa nej potistim, ka je tam bilau. Grabe so pune bile vodę. ĉlovak nej ležati pa nej kleĉati nej mogo v njej. Golaubiřťja so pa tak lateli edan za druđjim, kak gda deĉ dę. Mrtvo lřstvo je na tjpa ležalo. Nenci so Ruse na petdaset mejtrov vcuj pistili pa te so je zaĉnili strejlali. Tak so kapali kak gda kosilnica travo rejša. Strařno, ka je tam bilau. Sreĉo, ka sam samo malo ĉajta biu vanej na fronta. Dja sam kuvaĉ, name uzark trbelo, gde so konje putkavali. Od dneva do dneva smo řli nazaj proti Berlina. Najlaguvejšo v cejšom je vejndrik glad biu.

Tak smo laĉni bili, ka smo ře nej vidli. Vsakři emo edan mali řatjau znautra dvakart peĉani krōj pa konzerve. ĉe sto taspadno, te tisti, steri pri nrijim biu, vĉasin za mali řatjau segno pa djesti vřvzeu z njega. Biu takři, steri je vrkar na pleĉa sejdo mrtvuma pa tak ma krōj djo. Tam se vsakři s tistim brigo, kak leko řiv ostane. Front je cejlak druđji svejt. Konac bilau bojni pa nas

NAŠE PESMI (45)

SUNCE MI DOLI GRE

Sunce mi doli gre
mejšec prihaja,
fant pa(j) lubici gre,
ĉeren pes laja.

Dobro je, dobro je
kaj si mi priřo,
da baude bejši den,
tę boř mi odiřo.

Mati so nej spali,
vse so tau ĉili,
vzeli so řalico kafej,
so nama dali.

Oĉa so nej spali,
vse so tau ĉili,
vzeli so řibico,
jaj, so ga odegnali.

Vanej so ga ĉakali
sausadni podje,
pa(j) so nutrik
v mlako liĉili.

Fantiĉ se v mlaki
namaĉe,
po lubici pa
palĉica skaĉe.

(Gorenji Sinik)
-mkm-

so v tabor gnali. Prejk smo řli po Freiburgu tři. V televizionu zdaj řpilajo film Kliniko. Tę řpitala so tam v Freiburgu. Gda smo mi tam odli, te so ře indrik stale. Vido sam mlako tři, ka v filma veĉkrat leko vidi. Odtec prejk Breslava smo priři v tabor. Dva tabora sta bila edan par druđjim. V enom osamdaset v drugom pa davetdeset djezero lřstva bilau. Nakla na zamlej smo ležali, kakřan koli ĉajt je biu. Viři pa telko bilau, ka se je spodkar vse pejsak djıbo. Biu je tam edan prejdjan partizan, steri me je pito, odĉec sam. Pravim ma, ka Jugoslovanec sam, moj daum je v Anduvca. Gda tau ĉřjo, nutra řšo v kancelarijo. Vřpride pa mi pravi, ka zranja dja tři leko dem delat. Rad sam bijo sploj, zato ka tisti veĉ djesti daubo kak druđji. Tak je bilau, druđji den sam řšo delat.

V eno velko řžo so nas gnali, pa tam smo pejnaze mogli parbejšrati. Biu tam vsakřifela pejnaz, od francoskuga franka cejlak do rusiĉkoga rubela. Tri dni smo je řteli. Potejn smo gnoj nakapali pa travo smo kosili konjom. Od kolen niže je nam nej bilau slubaudno kositi, zato ka spodkar na zamlej je puno

mrtvo lřstvo bilau. Edan den je prejdjan kovaĉa isko v tabora. Zvřjn mene je ře veĉ kuvaĉov bilau, dapa druđji so se bujali glasiti. Bau ka bau, sam si brodo pa sam se zglaso. Drugo delo se nej emo veĉ, stau konjov sam mogo potkovati. Zato, ka so Rusi s tejšmi steli domau titi. Biu tam edan prejdjan, steri vsakřofela řťjir vtjřppbrau. Pitam ga, ka de delo s tejšťjıom. "Dobro baude tau nama doma," pravi on. "Nama? Zaka nama?" ga pitam. "Mam doma edno (h)ĉer, stera ranĉ k teba paše. Vzemař go, pa potistim va vkřper delala doma." Tau ře nej řpila, si brodim, skrb moram meti, ĉe svoj daum řĉem videti. Gda sam ĉřjo, ka prejdjni deĉo domau, brř sam gora na pod odleto pa sam se v pleva skrijjo. Moj prejdjan lejĉa gora-dola kak edan nauri pa krĉi. "řtefan, řtefan, gde si!" Dja sam se teřo kak zavac v trava, niķřo volo sam nej emo z njim titi. Gda so prejdjni odiři, nej na doudja so nas tři domau pistili. ĉe bi se te nej skrijjo, te bi zdaj nin v Rusiĉkom řivo pa bi nej tři s teuv parpovejšo."

KH

DEJDEKOVA PARPOVEJŠT

(Parpovejda vam Imre Grebenar iz Andovec)

KAK JE PAVAR
ZNORO VRAGA

Bilau je, ka se je vrag šeto pa vido, ka pavri na njivi delajo. Včasini ma je tau prišlo na pamat, kak dobro bi bilau, če bi on od tauga malo tū daubo, ka pavri parpauvajo. Dobro se pozno (počutil) on tū, če je žalaudac punoga

pavar lejpe veltje kromče vökopa. Že naprej se je vasalijo, ka lejpa kromče da leko duamu neso.

"Prišo se po tisto, ka mi odi," pa naprej vzema edan veltji žatjau.

"Aj vidiš, kak sam poštni!

vcago, te pita pavra: "Ti, pavar, zaka trbej mena starnište vövlačiti?"

"Zaka se žaurgaš, sam seba si vövlačiš."

"Sam seba? Ka mo delo dja s starništi, mena je nej tarbej."

"Tak si puzableni, ka že rančtau ne vejš, ka si ti proso, aj eno ftau leko tvojo baude od tistoga, ka v zamlej prpauvam. Zdaj tū maš. Samo si beri."

Gda je tau vrag čöjo, ka ga je pavar pa prejklüčo, včamaraj je dumau odleto.

Utretjin, gda sta se pa najšla, te etak pravi vrag pavra: "Dvakrat se njau ka me znoriš, dapa zdaj se že čadnejši pa gvüšno, ka ma več ne znauriš. Pa mo ti stražo na njivi, dapa zdaj eno ftau mo proso od tistoga ka najniže zraste pa eno ftau ka najviše."

"Na, zdaj sam ma dau, zdaj ma ne znauri. Kakoli parpauva, kromča ali pšanico, dja mo zato nika emo dumau nesti," si misli vrag.

"Kak si ti pamatan," pravi pavar vragej, "tau si dobro vözmislo."

Tau se je sploj vidlo vragej, ka ga je pavar valo.

Prišla je djasen. Vrag vaselo stane pred njivo pa vali kak lejpa kukarca je zrasla.

"Malo čakaj, dja mo ušo naprej pa mo si dolabrau ka mena trbej, ka pa ustane, tisto pa tvojo baude," veli pavar. Tak je bilau. Vrag vzema žatjau pa za pavrom stapla. Že več kak deset mejtrov deta, gda vrag tak pravi pavra.

"Ti njavaj vrkar malo kukarce tū, zato ka štja prazan mi je žatjau."

"Zaka bi ti njavo, da teba samo tisto tarbej, ka je najviše ali pa ka je pod zamlauv. Kukarca, ka dja v žatjau barem, nej je v zamlej pa nej najviše kak si ti proso. Te bi zaka njavo teba tū."

Da je tau vrag čöjo, v čamaraj je dumau odleto pa od tistogamau se ne kaže pred pavri.

Zato v pekla mantra vrag pavra!

Zatau, ka si tak dobro stražo, nej ftau, litji polonja leko odnaseš, ka sam na njivi parpauvo. Drži žatjau, vej ti ga dja puno nakladem."

Pa tak je bilau tū. Pavar puno sklau žatjau s söjo kromčino nadjov.

"Ka delaš? Ali se ti mejša?"

"Zaka," pita pavar.

"Kromče mi beri v žatjau, nej tau söjo travo, vej pa tau štja koza ne zej, nej pa te dja," pravi vrag.

"Ti si pravo, ka ti tisto tarbej, ka na njivi zraste, nej dja. Kromči so pa v zamlej zrasli."

"Paröjn (perun) aj vdari v tebe pa v kromče," pravi vrag pa tam nja pavra.

Tá šlau malo časa pa pavar pšanico ušo sejat na njivo. Vidi tau vrag pa znauva k pavra staupi.

"Stražo mo ti na njivi, dapa zdaj ma ne znauriš. Ka v zamlej parpauvaš od tistoga mo edan ftauau neso dumau."

"Dobro aj baude kak štješ," pravi pavar.

Prišla je žetva. Vrag se je že prvi den tapustavo k pavra pa ga prosit tisto, ka ma je obečo.

"Es poslöjši," pravi pavar vragej. "Kak mo dja žeu, ti tak vlači vö starništi za menov."

Škraba se vrag po glavaj, dapa zato redno vlači vö starnište za pavron. Gda je že

emo, dapa samo ena baja bila, ka delati ga vraga bilau. Zato si pa brž vözbrodo nika. Vcuaj staupi k tistoma pavra, steri je ranč te zgtauvo z delom. Eno cejlo velko njivo je pusado. Mogo je tū, zato ka velko držino emo pa trbelo djesti.

"Škoda bilau te kromča tasklasti, divdjačina tak vse na nikoj deja," pravi vrag. "Kak pa ti tau vejš," ga pita pavar. "Tau je nej tvoja briga. Dapa če štješ, dja ti ubranim sildje," pravi vrag.

"Kak bi ti vedo ubraniti, da k nikuma ne razmejš," pravi pavar. "Tū mo stražo vsakši vačer pa kraj mo gono divdjačino," deje vrag.

"Nede se ti tarbelo dosta trüditu zato ka si tak grdi, ka se štja divdjačina buji od teba," si misli pavar.

"Zatau ka mo ti tū stražo, zatau mi ti eden ftau daš od tistoga, ka na njivi zraste," pravi vrag.

"Aj baude, kak štješ," pravi pavar, pa se zasmaje pod badojsi. "Eden ftau dobiš od tistoga, ka vrkar na njivi zraste."

"Na, tau sam si dobro vözmislo," si misli vrag pa vaselo stapla dumau.

Tášlau par mejsacov pa pavri začnajo vökopati kromča. Pride vrag pa vidi, ka

KAKO SMO PRAZNOVALI
DAN ŽENA ?

(O tem so pisali pismo učenci 6. razreda)

Dragi Laci!

Dovoli mi, da ti na kratko napišem, kako smo praznovali dan žena.

Dan žena praznujemo vsako leto 8. marca v vseh naprednih deželah sveta. Dan žena praznujemo v spomin na izkoriščanje, zaničevanje in zapostavljanje vseh delovnih žensk v bližnji in daljni preteklosti. Doma tudi praznujemo. Čeprav le na preprost način.

Vsako leto čestitam mami in babici. Letos sem jima dal tudi nageljčke in žele vse dobro. Bili sta veseli. Mamici sem pomagal pomiti posodo, nakrmiti zajce.

Skuhala je praznično večerjo. Žal, letos je pokrajino še pokrival sneg, tako ji nisem mogel nabrati mačic in zvončkov. Te bi rad dal tudi sošolkam.

Si tudi ti čestital mami? Kako ste praznovali?

Končujem svoje pismo. Piši mi čim prej!

Adijo!
Kristjan

Draga Katica!

Upam, da te to pismo najde pri najboljšem zdravju. Rada bi ti napisala, kako smo v družini in v šoli praznovali dan žena.

Najprej ti želim vse najboljše in še mnogo veselih dni. Prav gotovo si tudi ti dobila mnogo rož, ker na ta dan imajo glavno vlogo rože.

Tudi jaz sem dobila rože. En šopek od očeta in enega od brata. V šoli pa sem od fantov dobila čokolado.

Pri nas v družini so bili moški zelo prijazni do žensk. Ta dan mamici ni bilo treba nič delati, ker so moški skuhalo celo kosilo. Mislim, draga Katica, da je bilo pri Vas tudi tako. V to sem prepričana, saj vem, da pri Vas ni samo ob tem posebnem dnevu tako, ampak večkrat.

Vem tudi to, da ni tako v vsaki družini. Bila bi vesela, če bi po vsem svetu vsi moški bili vedno ljubeznivi in pozorni do žensk in bi jih spoštovali, saj so to žene, matere, babice, ki so nam vedno na pomoč!

Tudi ti piši, kako ste praznovali dan žena!

Pozdravlja te Renata

RAD BI POSTAL LOVEC

Ljubim domače in divje živali. Doma jih tudi vzgajam. Zelo me veseli, če na njivi zagledam kakšnega divjega zajca. Prestrašim se, ko se pred mano dvigne fazan. Veliko časa gledam hitro srno. Velikih jelenov pa se bojim. Vsako leto odvržejo rogove, jaz jih pa iščem, a jih redko najdem.

Narava me zelo privlači. Upam, da bom našel tak poklic, da bom veliko v naravi.

Milan Nemet
OŠ Monošter

PTUJSKE PUSTNE MASKE

V Sloveniji je še danes veliko tradicionalnih pustnih mask, zlasti na področju, ki ga s svojo dejavnostjo pokriva Pokrajinski muzej iz Ptuja. Ptujsko polje imenujejo zaradi množice likov klasično šemsko ozemlje. Najbolj znani liki so: korant, orači, rusa, picek, kokot, medved, hudič, vile, ploharij itd. Te pustne maske predstavlja obiskovalcem Muzeja Savaria v Sombotelu ptujski muzej od 20. marca do 30. maja.

Do šestdesetih let so koranti in drugi pustni liki hodili le po vaseh na Ptujskem in Dravskem polju, Halozah in Slovenskih goricah. Leta 1960 so na Ptuj priredili prvo kurentovanje, to je sprevod šemskih likov po mestnih ulicah (kot v Mohácsu sprevod mask "bušo"). Z leti se je priključevalo povorki vedno več domačih in tujih skupin iz Hrvaške, Srbije, Makedonije, Avstrije, Italije, Madžarske, Bolgarije in od drugod. Koranti pa so pričeli zahajati v druge kraje Slovenije in tudi v zamejstvo. Tokrat so prišli blizu Porabja, v Sombotel.

-mkm-

IMENITNI GODOVI

IRENA - EIRENE: "MIR"

Po madžarskem koledarju je god Irene 25. marca, na dan "Cejplene Blažene Gospe". Grška beseda eirene pomeni mir. Na Madžarskem je izvorno ime Irene, to obliko srečamo še pri dramatik Karolyu Kisfaludyju, njegova znana junakinja se imenuje Irene.

Ko je ob Dioklecijanovem preganjanju kristjanov bilo umorjeno grško dekletko z imenom Irena, se je to ime razširilo tudi med kristjani. Leta 1967 je na Madžarskem dobilo to ime 744 novorojenih deklet. Ljubkovalna imena za Ireno so zelo raznolika: Irči(ka), Irenka,

Iri(ka), Rena, Renačka, Renci, Rene, Reni(ka).

Moški par imena je: Ireneus. Pomeni miren.

V slovenskem koledarju to ime najdemo 18. septembra.

Sedaj, ko se približuje pomlad, želim vsem tistim, ki ljubijo Irene, naj njihove želje naletijo na odprta ušesa, a še bolj želim, naj se uresniči, kar to ime pomeni, torej mir tistim, katerim do sedaj ni bil dan.

Erika Glanz

NIKA ZA SMEJ

Pejnazge pa luk

Naš Lujzek v Varaš odidat. Istina, ka ne vej kak dugo de eške leko delo, ka gnesden se tau brz zgodi, ka clovek delo zgibi. On je itak srečan, ka ma delo, če rejsan je plača nej velka. Na teltja nej, ka etognauk, gda je plačo domau prneso, pa je do slednjoga filera ta dau ženi. Žena ma je etak prajla: "Lujzek! Tvoja plača je takša kak luk."

Naš Lujzek se zdaj fejs čudiva, kak pa leko njegvo plačo za luk ceni. Žena ma pa zdaj etak pravi: "Tak dragi moj mauž, ka če tvojo plačo v rokau vze-mam, včasim se začnem skonziti."

Pejnazge ali žitek

Eden den naš Viktor kes-nau de po Varaša na bus. Gnauk samo s kmice naprej skauči eden clovak pa se daré nad njim pa v njega tiska nikšo takšo pikšo formo pa etak pravi: "Žitek ali pa pejnazge."

Naš Viktor pa etak nazaj: "Vzemi mi žitek, pejnazge si špam na stare dni..."

Bejli konj

Naš Hugo pa Vince sta

se že pred lejtimi not v Varaš znosila s svojov držinov vred. Eden den se srečata pa Hugo etak pravi svojima dobroma padaši: "Vejš, ka je nauvoga? Zran-ja de tuj v Varaša velka paradaja. Po glavnoj pauti de se prej edna trnok-trnok lejpa dekla cejak naga na ednom konji nosila. Tau je že nika. Tak se je že dugo nika nej zgodilo. Mislim, ti ti prideš gledat."

Naš Vince pa zdaj etak pravi: "Ka pridem, tau je nej guč. Že mo edno voro prva ta išo, aj dobro mesto dobim, da mo vse leko vido. Vejš, moj dober padaš, že od tistogamao, ka sva se not znosila v Varaš, se nej vido bejloga konja."

I. Barber

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/80-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobota
Slovenija